

Pavel SUK

Prezident Emil Hácha a Slovensko v době mezi 9. – 14. březnem 1939 (Několik poznámek k méně či více známým faktům)

SUK, Pavel: President Emil Hácha and Slovakia at the time between 9 – 14 March 1939. (Several notes concerned in more or less known facts.) In: Slovensko medzi 14. marcom 1939 a salzburskými rokovaniami. Prešov : Prešovská univerzita v Prešove, Filozofická fakulta; Universum, 2007, s. 402-418.

This article deals with the several aspects of the outbreak of the crisis in March 1939 between Czech and Slovakian politicians. Slovak radical group called „Ľudáci“ discussed with representatives of Nazi Germany their efforts to make Slovakia independent. That is why a part of Czech ministers meet in February 1939 in Nouzov woods. They consulted their reaction to these Slovakian efforts. Some Slovakian politicians e.g. Lichner, Ursíny, Lettrich and Dérer give notice to Czech politicians about these efforts to make Slovakia independent which was a plan of radicals. Their participation is relatively less known fact. Dr. Ivan Dérer send his manifest about the actual political situation in writing to the Czech Prime Minister. The article deals also with the session of the central government 9 March, canceling of Tiso's government and subsequently nominating Sivák's and Sidor's government including the interviews with president Emil Hácha. The last president's act in the state of Czechs and Slovaks was the Slovakian congress which he convened. At this congress there was declared independent Slovak state. By the reason of this act was the state of both the nations broken up for the first time.

K tématu tohoto příspěvku existuje velice málo archivních materiálů¹ a též většinou memoárové literatury ze slovenské² i české³ strany. Jednou z nejpodrobnějších je Sidorova kniha *Moje poznámky k historickým dňom*. Pokud budeme věřit autorovi, jedná se o jeho popis jednotlivých dní napsa-

---

1 Archiv Kanceláře prezidenta republiky České republiky, (dále jen AKPR), sg. T 12/21; Národní archiv České republiky (dále jen NA); Národní soud (dále jen NS), TNS 1/47 (Beranova vláda); Národní soud, TNS 3/47 (Josef Kliment, Augustin Popelka).

2 SIDOR, Karol: *Moje poznámky k historickým dňom*. Middletown : Pennsylvania, 1971; SOKOL, Martin: *Ako došlo k vyhláseniu Slovenského štátu? (Moje poznámky k marcovým udalostiam 1939)*. In: *Historický časopis* 39, 3, 1991, s. 323-329; ČARNOGURSKÝ, Pavol: 14. marec 1939. Bratislava : Veda, 1992.

ných do konce března 1939, tedy v době, kdy autor měl prožité události v čerstvé paměti.⁴ Ač by mělo být logické, že prezident republiky by měl být jedním z nejdůležitějších činitelů událostí v březnu 1939, skutečnost byla opačná. Většinou dal na doporučení svých poradců a některých politiků a stal se de facto pasivním činitelem.

Nouzovská schůzka

Jednou z často zdůrazňovaným událostí, která významně zasáhla do březnové krize v česko-slovenských vztazích a která bývá dost často mytizována, byla tzv. Nouzovská schůzka. Nouzov je místo s restaurací Čeperka na okraji rozlehlých lesů od Unhoště k Lánům. Zde se 12. února 1939 setkali někteří čeští ministři, aby si promluvili o aktuální politické situaci na Slovensku.

Ještě před samotným setkáním, které bylo maskováno jako společná procházka rodin ministrů se svačinou v restauraci Čeperka⁵ (byly pozvány též manželky účastníků, které v restauraci zůstaly⁶) se sešel ministr generál Alois Eliáš s diplomatem Hubertem Masaříkem. Ten již tehdy dostal zprávu o Hitlerově úmyslu zlikvidovat zbytek Česko-Slovenska. Žurnalista Michael Papírník (dopisovatel švédských novin, kterého poznal Hubert Masařík na Balkáně), který měl za manželku Angličanku, působil od roku 1938 v londýnském Foreign Office. 2. února 1939 zaslal Masaříkovi zprávu, dle které „německý diplomat Horst von der Streiten v podnapilém stavu v důvěrném kroužku v Londýně řekl, že na základě právě přijatého Hitlerova plánu bude zbytek Československa obsazen německou armádou dne 15. března 1939“⁷.

Jak po letech vzpomínal Masařík, Eliáš „podal mi přehled zpráv, které v posledních dnech ze Slovenska dostal, a řekl mi, že došel k závěru, že je třeba urychleně nahradit nespolehlivé slovenské ministry republiky oddanými luďáky, a to při plném zachování slovenské autonomie. Provedlo by se

---

3 FEIERABEND, Ladislav Karel: Politické vzpomínky I., Brno : Atlantis; MASARÍK, Hubert: V proměnách Evropy. Praha; Litomyšl : Nakladatelství Ladislav Horáček; Paseka, 2002.

4 O Sidorově knize v úvodní poznámce k jejímu vydání František Vnuk napsal, že čtenáře na ní překvapí „přesnost a důslednost Sidorových informací“ s tím, že u případných chyb jde „o neúmyslné omyly pramenící z neúplné znalosti stavu věcí“. Sám Vnuk si ale v obsáhlém líčení cesty k samostatnému státu několikrát odporuje.

5 FEIERABEND, Ladislav Karel: *Politické vzpomínky I...*, s. 112.

6 MASARÍK, Hubert: *V proměnách Evropy...*, s. 280.

7 Tamtéž, s. 273.

to tak, že by změny uskutečnil prezident Hácha dle ústavy a opíral by se při tom o jistá vojenská opatření, aby Hlinkovy gardy nevyprovokovaly konflikt. Prohovoříme si to v neděli 12. února v nouzovských lesích. Na tajnou schůzku přijde několik spolehlivých ministrů“.⁸

Na nouzovské schůzce Eliáš přítomným sdělil, že jedinou cestou, jak zabránit prohlášení Slovenska samostatným státem radikály za jejich pomoci nacistů, je „včasná změna vlády za součinnost předsednictva slovenského sněmu, v němž republika věrní Slováci mají většinu, a prezidenta Háchy, jenž bude jmenovat novou vládu podle návrhu předsednictva slovenského sněmu“.⁹ Ferdinand Ďurčanský si myslel o Slovenském sněmu pravý opak, protože 12. října 1938 řekl maršálu Göringovi, že „Slováci chtějí samostatnost“ s tím, že ve zvoleném Krajinském sněmu by „při hlasování byla většina pro odtrhnutí od Prahy“.¹⁰ Eliáš navrhol do čela slovenské vlády slovenského politika, který by byl „katolík a tedy jistě příslušník Ludové strany, upřímně oddaný myšlence jednotného státu“.¹¹

Čeští politikové dělili slovenské politiky zhruba na tři skupiny:

- a) loajální k republice: Dle Masaříka to byli Sokol, Buday, Stano,¹² „z rozmluv s Karolem Sidorem... jsem měl dojem, že by se s ním nakonec dalo počítat, budil však dojem rozkolísanosti“. Historik Vnuk řadí ovšem Budaye, Siváka, Sokola a Tisa do umírněnějšího tzv. evolučního kurzu.¹³
- b) radikálové: Podle Masaříka sem patří Tuka a Mach, k nimž má blízko Ďurčanský a Murgaš.¹⁴ Vnuk sem řadí ještě Černáka.
- c) nerozhodní: Sem přiřadil Masařík Tisa: „Pokud šlo o dr. Jozefa Tisa, byl jsem na rozpacích, kam patří.“¹⁵ Tisa je zřejmě možné zařadit do tzv. evolučního proudu, protože mluvil o získání samostatnosti evoluční cestou se Seyss-Inquartem.¹⁶ Tuto evoluční cestu podporoval a schvaloval dle Vnuka i Sidor.¹⁷

---

8 Tamtéž, s. 279.

9 Tamtéž, s. 280; FEIERABEND, Ladislav Karel: *Politické vzpomínky I...*, s. 112.

10 ĎURČANSKÝ, Ferdinand: Biela kniha. Právo Slovákov na samostatnosť vo svetle dokumentov. Sväzok prvý. Slovenský oslobodzovací výbor 1954. Trenčín: Ivan Štelcer, 1954, s. 38.

11 ČARNOGURSKÝ, Pavol: *14. marec 1939...*, s. 125.

12 MASARÍK, Hubert: *V proměnách Evropy...*, s. 279.

13 SIDOR, Karol: *Moje poznámky k historickým dňom...*, s. 48.

14 MASARÍK, Hubert: *V proměnách Evropy...*, s. 279; SIDOR, Karol: *Moje poznámky k historickým dňom...*, s. 48.

15 MASARÍK, Hubert: *V proměnách Evropy...*, s. 279.

František Vnuk, který hovoří v souvislosti s tzv. Homolovým pučem „o chladnokrevně a detailně vypracovaném vojenském zákroku, který se zrodil v hlavách českých generálů koncem roku 1938“¹⁸ a nazývá ho „miniaturní verzí sovětské invaze“, sám potvrzuje Eliášovy obavy, když píše, že „na Slovensku se autonomie pokládala za východisko k samostatnosti“.¹⁹

Beran s Chvalkovským, kteří se schůzky nezúčastnili, s navrženými opatřeními souhlasili až 3. března.²⁰ 8. března řekl Beran českým ministrům, „že se s Tisem nedá vyjít po dobrém a že měli pravdu členové vlády, kteří to tvrdili už dříve. Beran oznámil, že pozval Tisa a ostatní slovenské ministry na 9. března do Prahy, aby se naposled pokusil o dohodu“.²¹

Účastníci se rozhodli informovat o své schůzce i prezidenta Háchu prostřednictvím Havelky, „který s ním byl v denním styku“.²² Čarnogurský označuje Havelku za jakéhosi generálního tajemníka a výkonného činitele celého setkání.²³

Jiří Havelka se stal po 30. listopadu 1938 nejbližším spolupracovníkem nového prezidenta Emila Háchy, na kterého měl velký vliv. Zároveň úzce spolupracoval s generálem Eliášem až do jejich zatčení na podzim roku 1941. Na rozdíl od Eliáše se Háchovi podařilo Havelku zachránit svoji osobní zárukou a Havelka byl až do konce války v tzv. domácím vězení.

Několik událostí vedoucích k nouzovské schůzce

Tuka začátkem roku 1939 řekl Ribbentropovi, „že sa vždy zasazoval za samostatnosť Slovenska a že za túto ideu sedel i ve vězení. Prohlásil, že si přeje slovenskou nezávislost“.²⁴ 12. února pak samotnému Hitlerovi sdělil, že „společenství s Čechy se nadále stalo pro Slováky nemožností, jak z mravního, tak i z hospodářského hlediska“.²⁵ Svůj plán vyhlášení samostatnosti 24. února 1939 naznačil ve Vídni Mutňanskému: „Kamaráde, náš boj se blíží

---

16 KIRSCHBAUM, J. M.: Jozef Tiso a vznik Slovenského štátu. In: Pokus o politický a osobný profil Jozefa Tisu. Bratislava : Historický ústav SAV, 1992, s. 119.

17 SIDOR, Karol: *Moje poznámky k historickým dňom...*, s. 10.

18 Tamtéž, s. 50-52.

19 Tamtéž, s. 51.

20 MASAŘÍK, Hubert: *V proměnách Evropy...*, s. 280.

21 FEIERABEND, Ladislav Karel: *Politické vzpomínky I...*, s. 118.

22 ČARNOGURSKÝ, Pavol: *14. marec 1939...*, s. 130; FEIERABEND, Ladislav Karel: *Politické vzpomínky I...*, s. 114.

23 ČARNOGURSKÝ, Pavol: *14. marec 1939...*, s. 122.

24 ĎURČANSKÝ, Ferdinand: *Biela kniha...*, s. 33.

25 Tamtéž, s. 38.

do konečné fáze. *Mojí nepřátelé jakoby znovu ožili, znovu usilovně pracují a rozšiřují ty staré pomluvy. A nejen nepřátelé, ale i někteří staří hlinkovci jsou v rozpacích, když rafinovaně rozšířená šuškaná propaganda nabývá stále většího rozsahu.*²⁶ To, že radikálové připravovali vyhlášení samostatnosti, potvrdil Sidorovi Murgaš, který se účastnil na konci února 1939 jednání Tukey, Macha, Joštiaka s Čatlošem.²⁷

Důležitým vnitropolitickým činitelem byla i činnost vídeňského rozhlasu Pravda vítězí Ludovíta Mutňanského. O jeho činnosti v druhé polovině roku 1939 veřejně napsal Tuka: „*Tehdy vídeňské slovenské rádio činně zasahovalo do historie Slovenska. Bylo to v hrdinských dnech březnových.*“²⁸ Přiznal zakrývání samostatnosti slovem autonomie, přičemž vídeňský vysílač nazýval „*tlustou Bertou*“. Vysílač dle něho „*hlásal to, co žilo v slovenských srdcích, ale o čem jsme hovořili mezi sebou jen šeptem: Svobodné Slovensko! Co se skrylo pod výraz „autonomie“, znělo jako pochod na vlnách sfér z Vídně: samostatný stát slovenský*“²⁹ „*Nemalou (i když kontroverzní) úlohu*“ tohoto média potvrzuje i František Vnuk³⁰ s tím, že do února 1939 nebylo rádio nebezpečně stabilně státní, tím se stalo až po jednání Tukey s Hitlerem.³¹ Relace vídeňské vysílačky byly zaznamenávány i v prezidentské kanceláři.³²

Josef Tiso také moc nepřispěl k popření informací o podpoře samostatnosti Slovenska a svého vztahu k Čechům. Při zahájení Slovenského sněmu po slovech nejstaršího zvoleného poslance Budaye o „bratřech Čechích“ všichni přítomní tleskají, ovšem na záběrech zvukového filmového týdeníku Tiso a Ďurčanský netleskají a tváří se neutrálně, spíše lhostejně.³³ Největší rozhořčení ale vyvolala známá a často zmiňovaná Tisova řeč ve Slovenském sněmu 21. února, kde mj. řekl: „*Zde na půdě svého Sněmu budujeme svůj stát, svůj slovenský stát.*“³⁴

---

26 MUTŇANSKÝ, Ludovít: Slovenská revolúcia na vlnách éteru. Bratislava : Nákladom vlastným, 1942, s. 71-72.

27 SIDOR, Karol: *Moje poznámky k historickým dňom...*, s. 65.

28 MUTŇANSKÝ, Ludovít: „tu říšský vysílač Viedeň“ : Boj vo svetovom éteri o slovenskú pravdu a budúcnosť., c. d., s. 3.

29 Tamtéž, s. 3.

30 SIDOR, Karol: *Moje poznámky k historickým dňom...*, s. 48.

31 Tamtéž, s. 48.

32 NA, NS, TNS 3/47, K 80; Archiv ministerstva vnitra, sg. S-507-1, s. 99 (Kliment Josef: Paměti).

33 Záznam tohoto týdeníku je v osobním archivu autora.

34 ĎURČANSKÝ, Ferdinand: *Biela kniha...*, s. 39.

Ďurčanský se snažil po letech dokázat, že „na Slovensku byl úplný klid. Ustanovení Ústavy byly Slovenskou autonomní vládou zachovávané“.³⁵ K němu se též připojil Pavel Čarnogurský: „Politika se začala vyvíjet po prezidentově návštěvě (rozuměj v prosinci 1938, pozn. P.S.) zdravě, Slováci plnili to, co bylo od nich žádáno v Tatranské Lomnici.... Nebyl vynesen jediný fakt, který by potvrdil obvinění přednesená v přípravách schůze v Unhošti.“³⁶ Ovšem sám si odporuje např. tím, že ve svých pamětech zároveň potvrzuje, že české politiky informoval mj. Ján Lichner „o nejmenších podrobnostech, které podle jeho názoru mohly kompromitovat slovenskou vládu“.³⁷

Téměř opomíjenou, ale o to více důležitou skutečností březnových událostí je podíl některých slovenských politiků na odvolání Tisovy vlády. Jedním z nich byl zmíněný Ján Lichner upozorňoval na akce radikálů své bývalé agrární kolegy, např. Ladislava Feierabenda, který to zveřejnil ve svých pamětech: „Brzy po tajné schůzi českých členů vlády v Agrárním klubu přijel do Prahy bývalý ministr Ján Lichner. Vypravoval, že se situace na Slovensku denně zhoršuje, že Hlinkova garda je stále zpupnější, doporučoval, abychom proti separatistům v lidové straně postupovali ostřeji, a tvrdil, že se tím zavedějí nejen slovenskému lidu, nýbrž také mnohým luďákům.“³⁸ Lichner ujišťoval, že československé vojenské jednotky na Slovensku mohou lehce zabránit tomu, aby se Hlinkova garda postavila za separatisty, a poznamenal, že se Hlinkova garda rozuteče, budou-li její vůdčové odstraněni.³⁹ Lichner ve stejném duchu hovořil též s předsedou vlády Beranem.⁴⁰

Kromě Lichnera informovali pražské české politiky též Ján Ursíny a Dr. Jozef Lettrich. Ursíny s Lettrichem odevzdali Beranovi 11. března 1939 „seznam jmen těch činitelů lidové strany, které není možné pro nespolehlivost připustit do vlády a též seznam těch činitelů strany lidové, kteří mají být do vlády vzati“.⁴¹

Ovšem zřejmě jediným slovenským politikem, který svá dvě varování formou memorand předložil nejvyšším ústavním činitelům písemně, a to 7. března 1939, byl bývalý ministr Dr. Ivan Dérer.

---

35 ĎURČANSKÝ, Ferdinand: *Biela kniha...*, s. 51.

36 ČARNOGURSKÝ, Pavol: *14. marec 1939...*, s. 125.

37 Tamtéž, s. 128.

38 O některých tzv. rozpačitých luďácích mluvil Tuka v rozhovoru s Ľudovítem Mutňanským ve Vídni 24. 2. 1939. Porov: MUTŇANSKÝ, Ľudovít: *Slovenská revolúcia...*, s. 71-72.

39 FEIERABEND, Ladislav Karel: *Politické vzpomínky I...*, s. 115.

40 Tamtéž, s. 115.

41 NA, NS, TNS 1/47, poř. č. 437, K 76.

V prvním memorandu, které adresoval premiéru Beranovi, hned v úvodu píše, že „otázka definitivního rozřešení spojení Čechů a Slováků v jednom státě vstupuje do aktuálního stádia. Toto rozřešení by mohlo znamenat eventuálně i rozchod Čechů a Slováků a tzv. osamostatnění Slováků. - Většina členů dnešní slovenské vlády neměla před převratem 1918 nic společného s národními zájmy slovenskými... Ale dnešní slovenská vláda ani jinak není oprávněna činit tak závažné rozhodnutí a zavazovat slovenský národ do budoucnosti. Tato vláda nezastupuje většinu slovenského národa“⁴²

Prezidentu Háchovi odeslal druhé, které nazval Poznámky o vědomě protústavní a protizákonné činnosti slovenské vlády, kde činy popsané v nadpisu dle svého mínění dokládá některými konkrétními akcemi.⁴³

Zasedání ústřední vlády 9. března 1939

„V době, kdy dne 9. března 1939 v Praze zasedala Ústřední vláda za přítomnosti 2 slovenských ministrů: Karola Sidora, místopředsedy Ústřední vlády v Praze, a Pavla Teplanského, ministra financí slovenské autonomní vlády, začala se provádět uvedená opatření na Slovensku.“⁴⁴ Ďurčanského tvrzení potvrzuje Ladislav Feierabend s tím, že o sesazení Tisovy vlády a jmenování prozatímní včetně akcí armády byl informován, když „vstupoval do zasedací síně ministerské rady v Kolovratském paláci“⁴⁵

Ze slovenských ministrů byli přítomni pouze Karol Sidor a Pavol Teplanský. Sidor v noci 8. března v Praze vyřizoval Beranovi, že „Tiso nemůže pro zaneprázdnění přijet“⁴⁶, i když Tisovu nepřítomnost inicioval Sidor sám, když „telefonoval dr. Neumannovi toto: Do Prahy ať dr. Tiso nejede. Situace je velmi napjatá. Beran má informace, že v Bratislavě vyjednával Seyss-Inquart a dr. Hammerschmidt a že v Bratislavě byl též polský vyslanec Papée na jednání s dr. Tisem“⁴⁷ Beranovi Sidor řekl večer v restauraci Šramota, že „dr. Tiso sotva bude moci přijet, protože je nějaký nemocný a jednak má v Bratislavě tolik neodkladné práce, že jeho přítomnost je tam velmi

---

42 Protifašistický a národně osvobozenecský boj českého a slovenského lidu 1938 – 1945. I. Díl Mnichov a březnová tragédie, 3. svazek: Jak po Mnichovu, 4. sešit: Období od 9. února 1939 do 15. března 1939. Praha : Státní ústřední archiv v Praze, 1988, s. 116-118.

43 Archiv Kanceláře prezidenta republiky, sg. T 12/21 (Slovensko).

44 ĎURČANSKÝ, Ferdinand: *Biela kniha...*, s. 47-48.

45 FEIERABEND, Ladislav Karel: *Politické vzpomínky I...*, s. 119.

46 Tamtéž, s. 118.

47 SIDOR, Karol: *Moje poznámky k historickým děm...*, s. 77.

potřebná“.⁴⁸ Řekl to přesto, že mu Beran sdělil, že má na zítřejší schůzi vlády „nejlepší vůli vyhovět všem slovenským požadavkům slovenské vlády a popovídat si s dr. Tisem“.⁴⁹

Ministři Feierabend a Sidor ve svých vzpomínkách uvádějí, že Beran na začátku schůze vlády, který Feierabend časově označuje v 16 hodin,⁵⁰ oznámil, že její první část bude důvěrná.⁵¹ To ale odporuje Protokolu společné schůze ministerské rady ze dne 9. března 1939, který uvádí začátek jednání vlády v 15.30, konec v 16.15 s tím, že „na to byla konána schůze důvěrná, která skončila k půlnoci“.⁵² Protože se z důvěrných zasedání vlády nepořizoval zápis, můžeme jen konfrontovat jednotlivé vzpomínky účastníků jednání vlády a pokusit se sestavit popis jednání.

Na začátku důvěrného jednání Beran kritizoval Tisa za to, že nepřijel vysvětlit vážnou situaci na Slovensku, do Prahy čas nemá přijet, zato má plno času na německé emisary⁵³; dále to, že Ďurčanský a Pružinský nepřijeli informovat o jednání v Berlíně a tuto cestu ani neoznámili⁵⁴ a následně konstatoval, že Tiso svými činy porušil poslanecký a ministerský slib a nemůže být proto předsedou vlády.⁵⁵

Sidor odpověděl, že Tiso dělá jen to, na čem se usnesla zemská vláda. „Trváme na původních požadavcích a můžeme je projednat i my. Cesta Ďurčanského a Pružinského ještě nebyla vládou definitivně zhodnocena“.⁵⁶

Po těchto Sidorových slovech se přihlásil Teplanský, který řekl, že Sidorův referát nebyl úplný, protože Ďurčanský a Pružinský žádali Göringa o finanční pomoc a ten ji podmínil odtržením Slovenska od Čechů⁵⁷. Tep-

---

48 Tamtéž, s. 78.

49 Tamtéž, s. 78.

50 FEIERABEND, Ladislav Karel: *Politické vzpomínky I...*, s. 118.

51 Tamtéž, s. 118; SIDOR, Karol: *Moje poznámky k historickým dňom...*, s. 82.

52 NA, fond Předsednictvo ministerské rady, strana č. 693, K 4147.

53 LUKEŠ, František: *Podivný mír*. Praha : Svoboda, 1968, s. 264; FEIERABEND, Ladislav Karel: *Politické vzpomínky I...*, s. 120; v podstatě totéž potvrzuje i SIDOR, Karol: *Moje poznámky k historickým dňom...*, s. 82.

54 LUKEŠ, František: *Podivný mír...*, s. 264; FEIERABEND, Ladislav Karel: *Politické vzpomínky I...*, s. 120.

55 LUKEŠ, František: *Podivný mír...*, s. 264; FEIERABEND, Ladislav Karel: *Politické vzpomínky I...*, s. 120.

56 LUKEŠ, František: *Podivný mír...*, s. 264; FEIERABEND, Ladislav Karel: *Politické vzpomínky I...*, s. 120.

57 LUKEŠ, František: *Podivný mír...*, s. 264. Sidor se to dozvěděl na zasedání slovenské autonomní vlády 4. března 1939. Porov: SIDOR, Karol: *Moje poznámky k historickým dňom...*, s. 64.

lanský údajně ještě před začátkem schůze vlády sdělil Beranovi, že Ďurčanský a Pružinský žádali o pomoc, aby se mohli odtrhnout od Čech⁵⁸, načež Beran Teplanského překvapil informací, že především se v Sidorově bytě konala schůzka Tisa, Sidora, Seyss-Inquarta a Hammerschmieda. Podle Feierabanda bylo toto sdělení motivem pro Teplanského vystoupení ve vládě, protože když i když cestoval do Prahy společně se Sidorem, ten mu o tom nic neřekl.⁵⁹ Dopad Teplanského vystoupení ve vládě zjemňuje Sidor termínem „doplňk“ svého referátu.⁶⁰

Po tomto „doplňku“ nastala „velká konsternace“.⁶¹ Nejdříve bylo ticho, pak údajně některých z přítomných vykřikl, že je to velezrada. Sidor byl po Teplanského vystoupení zaražen.⁶²

Chvalkovský odešel ze schůze vlády, aby si u německého chargé d'affaires Henkeho ověřil pravdivost Göringova výroku a zároveň se dotázal, zda chce berlínská vláda odtržení Slovenska od republiky. Hencke mu odpověděl, že je možné, že si slovenští ministři špatně vyložili Göringova slova.⁶³

Chvalkovský se vrátil za 2 hodiny a členům vlády řekl, že Hencke není informován o Göringově výroku.⁶⁴ Během schůze obdržel Havelka kurýrní poštou dopis od M. Schuberta z československého vyslanectví v Berlíně, ve kterém se pravilo, že „*vysoký úředník Wilhelmstrasse mu řekl po Tukově prohlášení, že si přejí úplnou samostatnost Slovenska, že těmito řečmi ztratí Slováci poslední sympatie v Berlíně*“.⁶⁵

Beran prohlásil dosavadní zasedání vlády za skončené kolem osmé hodiny s tím, že po malé přestávce bude zahájena druhá, veřejná část⁶⁶ a Feierabanda informoval o svém rozhovoru s Teplanským před začátkem vlády⁶⁷. Termín konce kolem 20.00 potvrzuje i Sidor.⁶⁸

---

58 FEIERABEND, Ladislav Karel: *Politické vzpomínky I...*, s. 120.

59 Tamtéž, s. 121.

60 SIDOR, Karol: *Moje poznámky k historickým dňom...*, s. 82.

61 Tamtéž, s. 83.

62 FEIERABEND, Ladislav Karel: *Politické vzpomínky I...*, s. 120.

63 LUKEŠ, František: *Podivný mír...*, s. 264-265.

64 Tamtéž, s. 265.

65 Tamtéž, s. 265.

66 FEIERABEND, Ladislav Karel: *Politické vzpomínky I...*, s. 120.

67 Tamtéž, s. 121.

68 SIDOR, Karol: *Moje poznámky k historickým dňom...*, s. 84.

Bylo sesazení Tisovy vlády protiprávní?

9. března odvolal prezident Emil Hácha předsedu slovenské autonomní vlády Tisa a ministry Ďurčanského, Pružinského a Vanča.⁶⁹ Toto sesazení nazývá Ďurčanský jako „protiprávní postup Ústřední vlády“⁷⁰, Dr. Peter Zaťko jako „nerozumný a nešťastný čin“.⁷¹ Podle Pavla Čarnogurského Češi „předstírali rozhořčení nad Machovou řečí v Rišňovcích, Tukovou návštěvou u Hitlera a Ďurčanského návštěvou u Göringa. Historicky tedy vyznívá zánik Česko-Slovenské republiky jako výsledek protiústavního aktu přímo připraveného nejvyššími státními činiteli 10. března 1939“.⁷²

Podle článku V zákona č. 299/1938 Sb., O autonomii Slovenskej krajiny „členy Slovenské krajinské vlády, tvořící součást ústřední vlády, jmenuje prezident republiky na návrh předsednictva Sněmu Slovenské krajiny, pokud je tento ustaven“. Z tohoto textu můžeme dovodit, že by prezident měl mít i k odvolání souhlas předsednictva. Nicméně se dále můžeme domnívat, že samo předsednictvo tento protiprávní akt negovalo svým návrhem na jmenování nové slovenské autonomní vlády dne 11. 3. 1939.⁷³

Beran po zasedání vlády odjel s největší pravděpodobností na Hrad k prezidentu Háchovi, protože podle vzpomínek Pavla Čarnogurského volal z Kanceláře prezidenta republiky Teplanskému, který se chystal do Bratislavy. „Jsem u prezidenta a ten se právě rozhodl zbavit slovenskou vládu moci. Teď jde o to, koho bychom měli jmenovat novým předsedou vlády, protože Tiso jím být nemůže.“⁷⁴ Teplanský navrhl předsedou vlády jmenovat Siváka, s čímž Beran souhlasil. Sivák byl skutečně také předsedou vlády jmenován. Toto se muselo stát mezi 22.00 – 23.00, protože dle Sidorova svědectví odešel Teplanský ze zasedání vlády po 22.30 se slovy, že na 23. hodinu má rezervováno místo v rychlíku do Bratislavy, kam by měl dorazit v 6 hodin ráno.⁷⁵

Čarnogurský uvádí, že Teplanský dostal propouštěcí a jmenovací dekrety, které měl doručit v Bratislavě od plukovníka Aloise Franka před kavárnou Slávie, když je předtím Frank pod krycím jménem Alojz Formánek vyzvedl ve 23.30 v Kanceláři prezidenta republiky od vyslance Huberta Ma-

---

69 Opis dopisu v NA, NS, TNS 3/47, K 80.

70 ĎURČANSKÝ, Ferdinand: *Biela kniha...*, s. 46.

71 Národohospodár Peter Zaťko spomína, Liptovský Mikuláš : Tranoscius, 1994, s. 70.

72 ČARNOGURSKÝ, Pavol: *14. marec 1939...*, s. 260-261.

73 Návrh Předsednictva Sněmu Slovenské krajiny prezidentu republiky Česko-Slovenské z 11. 3. 1939, NA, NS, TNS 3/47, K 80.

74 ČARNOGURSKÝ, Pavol: *14. marec 1939...*, s. 198.

75 SIDOR, Karol: *Moje poznámky k historickým dňom...*, s. 6.

saříka. Toto tvrzení ale zpochybňují Masaříkovy paměti, ve kterých píše, že již 6. března 1939 si zakoupil pro sebe a pro svoji manželku lístky na vlak do Bruselu, kam cestoval za svoji tchyní. Současně Masařík oznámil ministru Chvalkovskému, že si bere dovolenou. Důvodem byla zpráva žurnalisty Papírníka a některé další o tom, že 15. března má dojít k okupaci Hitlerem. Jak napsal: „*Tak jsme dne 9. března 1939 opustili republiku – s předtuchou bezprostřední katastrofy.*“⁷⁶

Čarnogurský se dále mýlí i v tvrzení, že Teplanský měl odevzdat propouštěcí i jmenovací dekrety dalším ministrům. Teplanský vezl do Bratislavy pouze Háčov „*vlastnoručný dopis pana prezidenta republiky tamějšímu úřadu* (Předsednictvu vlády Slovenské krajiny, pozn. P.S.) *k dalšímu opatření*“, jak oznamoval předsednictvu slovenské vlády úředník Kanceláře prezidenta republiky Dr. Křovák.⁷⁷ Frank-Formánek pak odcestoval s Teplanským do Bratislavy, kam přijeli ráno kolem 7. hodiny.⁷⁸ Pokud je toto Čarnogurského svědectví pravdivé, museli Teplanský a Frank-Formánek odjet až cca. v 00.00 hodin. Frank-Formánek měl totiž za úkol odevzdat propouštěcí list Jozefu Tisovi.

Hácha jedná se Sidorem

Sidorovi podle jeho svědectví zavolal ještě v době zasedání ústřední vlády ve 23.45 ministr Jiří Havelka, který ho požádal o návštěvu prezidenta republiky s tím, že nemůže říci podrobnosti do telefonu.⁷⁹ Po krátkém incidentu, kdy byl Sidor při odchodu z vládní budovy zadržen, a který Sidor a Feierabend popisují rozdílně,⁸⁰ dorazil k prezidentovi Háchovi. Podle svědectví Josefa Klimenta, měl Dr. Klučina Sidora v budově zasedání vlády „*nenápadně zdržet*“, což se mu nepodařilo.⁸¹

Sidor ihned při příchodu Háchovi protestoval proti svému zajištění, čímž vyvolal u Háchy dle svých slov téměř zděšení. Prezident ministra Sidora informoval o tom, že zbavil předsedu autonomní vlády Tisa a tři její ministry funkcí kvůli konsolidaci poměrů na Slovensku. Sidor proti tomuto jednání protestoval, ale výslovně neuvedl, že se jedná o protistátní akt.⁸² Prohlásil,

---

76 MASARÍK, Hubert: *V proměnách Evropy...*, s. 288.

77 NA, NS, TNS 3/47, K 80.

78 ČARNOGURSKÝ, Pavol: *14. marec 1939...*, s. 197.

79 SIDOR, Karol: *Moje poznámky k historickým dňom...*, s. 86.

80 Tamtéž, s. 86-87.

81 Archiv ministerstva vnitra České republiky (dále jen AMV), S-507-1, (Kliment Josef - Paměti), s. (poř. č.) 101.

82 SIDOR, Karol: *Moje poznámky k historickým dňom...*, s. 88-89.

že podává na důkaz svého nesouhlasu demisi a odjede nejbližším vlakem do Bratislavy. Prezident ho prosil, aby si podání demise rozmyslel, načež Sidor souhlasil s tím, že odjede do Bratislavy a poradí se s přáteli. Tím úřední jednání skončilo a Hácha si objednal sklenici vína a Sidor sklenici vody. Další hovor se vedl okolo literatury, životopisu Andreje Hlinky nebo knihy Život Benjamina Disraeliho,⁸³ tedy tématech, které Emila Háchu zajímaly. Sidor opustil Háchu poté, kdy se ohlásil k přijetí Beran. Při odjezdu z Hradu ministr Havelka Sidorovi údajně prohlásil, že „*se musíme rozejít*“, čímž myslel vztah Čechů a Slováků ve společném státě.⁸⁴ To ale není možné prokázat žádným jiným svědectvím.

Martin Sokol jede k prezidentu Háchovi

V noci z 9. na 10. března 1939 navštívil předsedu Slovenského sněmu, Dr. Martina Sokola v jeho bytě šéf státní bezpečnostní služby na Slovensku, Dr. Karel Klinovský, který mu oznámil rozhodnutí prezidenta Háchy o odvolání Tisovy vlády a jmenování vlády Sivákovy spolu se zprávou o zásahu armády.⁸⁵ Peter Zaťko uvádí, že Klinovský vzbudil Sokola ve 2 hodiny ráno.⁸⁶

Sokol odjel do budovy slovenského ministerstva vnitra, odkud se pokusil dovolat prezidentu Háchovi, předsedovi vlády Beranovi a ministru Havelkovi. Za 10 dnů od tohoto dne už si nepamatoval, komu se po velkých obtížích, kdy hovor byl spojen přes vojenské velitelství v Trenčíně, do Prahy dovolal.⁸⁷ Zaťko uvádí, že se dovolal ministru Havelkovi, který mu mj. sdělil, že prezident Hácha ho žádá, aby nejbližším vlakem odjel do Prahy, protože s ním chce hovořit.⁸⁸

Do Prahy na Wilsonovo nádraží přijel Dr. Sokol Slovenskou strelou.⁸⁹ Gejza Medrický ve vzpomínkách uvádí, že s ním jeli též místopředsedové Sněmu Stano a Mederly,⁹⁰ což neodpovídá skutečnosti. Zmínění místopředsedové doprovázeli Sokola až při další cestě do Prahy, a to 11. března.

---

83 Celé jednání s prezidentem Háchou popisuje Sidor podrobně ve své knize *Moje poznámky k historickým dňom...*, s. 88-89.

84 Tamtéž, s. 90.

85 SOKOL, Martin: *Ako došlo k vyhláseniu Slovenského štátu?*..., s. 323.

86 *Národohospodár Peter Zaťko spomína...*, s. 71.

87 SOKOL, Martin: *Ako došlo k vyhláseniu Slovenského štátu?* ..., s. 323.

88 *Národohospodár Peter Zaťko spomína...*, s. 71.

89 SOKOL, Martin: *Ako došlo k vyhláseniu Slovenského štátu?* ..., s. 323.

90 MEDRICKÝ, Gejza: Minister spomína. Bratislava : Vydavateľstvo Litera, 1993, s. 54.

Na Wilsonově nádraží čekal Sokola odborový přednosta Kanceláře prezidenta republiky Dr. Křovák, který měl za úkol přivést ho na Hrad ještě před tím, než se stačí domluvit se slovenskými politiky, kteří jsou v Praze.⁹¹ Sokola ale na nádraží čekal Sidorův spolupracovník Dobrovodský, který mu sdělil Sidorovo přání o okamžitý rozhovor.⁹²

Sokol se rozhodl sejít se nejdříve s Karolem Sidorem a zmařil tak záměr českých politiků. Jak napsal Josef Kliment v roce 1958, „*snaha pražské vlády vyhnout se jakýmkoliv mimořádným prostředkům, byla i v Praze stháná naprostým nezdařem. Tak např. odborový přednosta v prezidiu ministerské rady Dr. Klučina měl úkol zdržet nenápadně ministra Sidora v budově ministerské rady, ale prováděl to tak nenápadně, že Sidor mu s vyhubováním utekl, nebo odborový přednosta Háchovy kanceláře Křovák měl z nádraží přivést na Hrad nějakého slovenského činovníka (myslím poslance Sokola) dříve, než by se domluvil s pražskými Slováky, ale přijel s prázdným, neboť Slováci se sešli již na peróně a obřadného pana sekčního šéfa vůbec nevzali na vědomí*“.⁹³

Po schůzce se Sidorem, který Sokola informoval o posledních událostech a ubezpečil, že se tak stalo bez jeho vědomí, odjel předseda Slovenského sněmu na Hrad, kde se setkal s prezidentem republiky cca. ve 12 hodin.

Prezident Hácha Sokola informoval ve stejném duchu, jako před několika hodinami Sidora. Zároveň ho ubezpečil, že nechce žádným způsobem likvidaci slovenské autonomie: „*Prosím, abyste vzal na vědomí, že moje rozhodnutí nic nemění na státoprávním postavení Slovenska, které bylo do života uvedeno ústavním zákonem o slovenské autonomii*“.⁹⁴

Dr. Sokol „*protestoval slušnou, ale rozhodnou formou proti tomu, že taková dalekosáhlá politická opatření na Slovensku se učinily bez vědomí předsednictva slovenského sněmu*“.⁹⁵ V Sokolových vzpomínkách není uvedeno, že by Háchovi řekl, že jeho čin považuje za protiústavní, jak ve svých vzpomínkách uvedl Peter Zaťko.⁹⁶

Na Sokolovu otázku, zda odvolal Tisovu vládu s vědomím Němců, prezident odpověděl: „*Ano, učinili jsme to s vědomím příslušných činitelů Německé říše a ti nás ubezpečili, že to budou považovat za naši domácí záležitost*“.⁹⁷

---

91 AMV, S-507-1, (Kliment Josef - Paměti), s. (poř. č.) 101.

92 SOKOL, Martin: *Ako došlo k vyhláseniu Slovenského štátu?...*, c. d., s. 324.

93 AMV, S-507-1, (Kliment Josef - Paměti), s. (poř. č.) 101.

94 SOKOL, Martin: *Ako došlo k vyhláseniu Slovenského štátu?...*, s. 324.

95 Tamtéž, s. 324.

96 *Národohospodár Peter Zaťko spomína...*, s. 71.

97 SOKOL, Martin: *Ako došlo k vyhláseniu Slovenského štátu?...*, s. 324.

Háchova slova popisují shodně kromě Sokola ve svých vzpomínkách Pavol Čarnogurský i Gejza Medrický.⁹⁸ Zmíněné Háchovo tvrzení vychází z největší pravděpodobnosti z informace ministra Chvalkovského z již zmíněného rozhovoru s chargé d'affaires Henckem 9. března v době zasedání ústřední vlády.

Podle Zařka se Beran dostavil přímo na jednání Sokola s Háchou a Sokolovi oznámil, že on i celá čs. vláda bere plnou zodpovědnost za vše, co se na Slovensku v posledních hodinách stalo a co se tam provádí.⁹⁹ Sokol ale nic takového neuvádí, naopak píše, že s Beranem mluvil až po Sokolově rozhovoru s Háchou a Beran ho informoval o Chvalkovského zmíněném jednání.¹⁰⁰

Sokol prezidentovi na závěr setkání řekl, „že hned odcestuji do Bratislavy a ještě tentýž den večer mu oznámím návrh předsednictva slovenského sněmu na jmenování nové slovenské autonomní vlády. Požádal jsem ho, aby novou vládu jmenoval hned po přijetí návrhu, abychom jeho rozhodnutí ještě v noci mohli oznámit slovenské veřejnosti“.¹⁰¹

Sidorova vláda

Se Sokolem odjel z Prahy též Sidor. Vlak přijel do Bratislavy dle Sidorova svědectví před 21. hodinou.¹⁰² Krátce poté si oba, i když každý zvlášť, vyslechli Ďurčanského projev ve vídeňském vysilači¹⁰³. Pak odjeli do budovy generálního sekretariátu HSĽS, kde společně zasedalo užší předsednictvo strany a Sněmu za předsednictví Dr. Tisa. Zřejmě přímo z budovy telefonoval Dr. Sokol do prezidentské kanceláře ve 23.30 návrh složení nové vlády v čele s Dr. Tisem a ministry Sokolem, Sivákem, Stanem, Zařkem, Hrnčiarom a Fritzem a žádal, „aby tento návrh byl pokud možno ihned předložen panu prezidentu republiky a zdůrazněno, že jmenování těchto osob může jedině zajistiti klid a pořádek na Slovensku. Návrh byl náležitě uvážěn a prosím jmenovitě, aby pan prezident přijal návrh na jmenování dr. Jos. Tiso předsedou vlády. Na to nám obzvláště záleží. Situace je vážná a žádám pro-

---

98 ČARNOGURSKÝ, Pavol: *14. marec 1939...*, s. 260; MEDRICKÝ, Gejza: *Minister spomína...*, s. 54-55.

99 *Národohospodár Peter Zařko spomína...*, s. 71.

100 SOKOL, Martin: *Ako došlo k vyhláseniu Slovenského štátu?...*, s. 324-325.

101 Tamtéž, s. 325.

102 SIDOR, Karol: *Moje poznámky k historickým dňom...*, s. 100.

103 František Vnuk uvádí v poznámkách k Sidorově knize jeho překlad z němčiny do slovenštiny. Text byl publikován na Slovensku již v roce 1939 v: MUTŇAN-SKÝ, Eudovít: „*tu říšský vysilač Viedeň*“..., s. 48-52.

to, aby rozhodnutí bylo učiněno brzy a sděleno mne bleskovým telefonem“.¹⁰⁴ Písemně byl tento návrh odeslán do Prahy s důležitou změnou – za předsedu vlády navrhl sněm kromě Dr. Tisa Karola Sidora.¹⁰⁵ Návrh složení vlády, jak uvádí ve svých vzpomínkách, napsal sám Karol Sidor.¹⁰⁶ Z vlády vynechal Pavla Teplanského, zřejmě v souvislosti s jeho vystoupením na zasedání ústřední vlády 9. března. V jinak podrobných pamětech se k tomuto momentu nevyjadřuje.

Odpověď došla z Kanceláře prezidenta republiky až cca kolem 3. hodiny ranní 11. března telegramem, ve kterém se psalo, že prezident žádá o návštěvu celého předsednictva Sněmu.¹⁰⁷ Dopoledne odcestoval Dr. Sokol s místopředsedy Mederlym a Stanem do Prahy. Tedy nikoli 10. března, jak uvádí ve svých vzpomínkách Gejza Medrický, ale 11. března.¹⁰⁸

V Praze na nádraží čekali slovenskou delegaci i dva Němci, kteří Sokolovi a spol. řekli, že německý chargé d'affaires prosí o rozhovor. Na toto jednání jel pouze Július Stano, protože Sokol odmítl jet.¹⁰⁹ Hencke ujistil Stana, že německá strana neměla o zásahu na Slovensku žádné informace a děje se tak bez jejich přispění. Němci o ničem nevěděli a nemají v tom „prsty“. Jak se domníval Gejza Medrický, Němci chtěli znát stanovisko slovenských politiků. Stano je ovšem neinformoval o ničem, co plánoval Dr. Sokol sdělit prezidentu Háchovi.¹¹⁰

Sokol zřejmě správně rozpoznal německou strategii vůči českým a slovenským činitelům. „*Čechům tvrdili, že mají upřímný zájem na konsolidovaném Česko-Slovensku, ubezpečovali je, že difference mezi Čechy a Slováky považují za vnitřní záležitost státu a když Češi Němci takto posilnění sáhli k drastickým politickým opatřením a vyvolali tím proti sobě velký odpor na straně Slováků, Němci začali štvát Slováky proti Čechům, vyvolávali a podporovali nepokoje na Slovensku, aby pak suchou cestou mohli zlikvidovat republiku.*“¹¹¹

Prezident Hácha přijal předsednictvo Sněmu v 19.00 hodin a oznámil, že nemůže Dr. Tisa jmenovat předsedou autonomní vlády, což vyvolalo „výmě-

---

104 Záznam KPR ze dne 10. března 1939, NA, NS, TNS 3/47, K 80.

105 Návrh Předsednictva Sněmu Slovenské krajiny, čj. P 376/39, NA, NS, TNS 3/47, K 80.

106 SIDOR, Karol: *Moje poznámky k historickým dňom...*, s. 102.

107 SOKOL, Martin: *Ako došlo k vyhláseniu Slovenského štátu?...*, s. 325.

108 MEDRICKÝ, Gejza: *Minister spomína...*, s. 54.

109 SOKOL, Martin: *Ako došlo k vyhláseniu Slovenského štátu?...*, s. 326.

110 MEDRICKÝ, Gejza: *Minister spomína...*, s. 54.

111 SOKOL, Martin: *Ako došlo k vyhláseniu Slovenského štátu?...*, s. 326.

nu názorů“: Ve 22.00 hodin oznámil Hácha jmenování nové autonomní vlády v čele s Karolem Sidorem.¹¹²

Ihned poté volal Háchovo rozhodnutí telefonicky do Bratislavy Dr. Sokol. Dovolal se Ing. Zaťkovi, kterému sdělil personální složení nové vlády, jejímž členem se stal i Zaťko. Požádal, aby se noví ministři dostavili do Prahy ke složení slibu.¹¹³ Zde je na místě otázka, zda předchozí Sivákova vláda se ujala vůbec právoplatně funkce, když její předseda nemohl složit slib, protože byl na slavnostní inauguraci nového papeže Pia XII. ve Vatikánu.

Sidorovi bylo jmenování jeho vlády oznámeno telegramem,¹¹⁴ Předsednictvu vlády Slovenské krajiny dopisem Dr. Křováka.¹¹⁵

Podle protokolu složili 12. března na Hradě do prezidentových rukou v přítomnosti úředníků Kanceláře prezidenta republiky Dr. Rakšányho a Dr. Křováka ministři vnitra Sokol, dopravy a veřejných prací Stano a financí Hrnčiar. Následující den je pak následoval ministr vnitra Dr. Gejza Fritz.¹¹⁶

Hácha svolává slovenský sněm

Naposledy zasáhl prezident Hácha do březnových událostí mezi Čechy a Slováky večer 13. března 1939. Z Berlína byl prostřednictvím úředníka československého vyslanectví Szatmáryho z hotelu Adlon odeslán telegram pro prezidenta Háchu: „*Po rozmluvě z říšským kancléřem a se šl. Ribbentropem, prosím o okamžité svolání Slovenského sněmu do Bratislavy na zítřek, 14. t. m., na 10. hod. dopoledne. Cítím tak u vědomí osudové vážnosti situace. Poslanec Dr. Tiso.*“¹¹⁷ Medrický ve svých vzpomínkách uvádí, že Tiso požádal o svolání sněmu Háchu prostřednictvím československého vyslance Dr. Vojtěcha Mastného.¹¹⁸

Zároveň v 19.35 telefonoval Tiso Sidorovi, aby zařídil u Háchy svolání Sněmu na 14. března v 10 hodin. Sidor tuto žádost tlumočil Beranovi, který mu následně zavolal a mj. řekl: „*Pan prezident republiky, se kterým jsem právě hovořil, svolává podle Vámi předloženého návrhu Slovenský sněm na zítřek 14. března 1939 na 10. hodinu. Tím vyhovuje ihned projevenému přání.*“

---

112 Tamtéž, s. 326.

113 Tamtéž, s. 326.

114 Opis telegramu v NA, NS, TNS 3/47, K 80.

115 Tamtéž.

116 Tamtéž.

117 Tamtéž.

118 MEDRICKÝ, Gejza: *Minister spomína...*, s. 66-67.

*Tuto zprávu oznamuje též ministra Chvalkovský do Berlína, odkud se pan předseda dr. Tiso obrátil přímo na pana prezidenta, anebo na pana ministra Chvalkovského, nevím určitě, na kterého. Zařídte proto vše, co je potřebné se svoláním sněmu.*¹¹⁹

Dr. Křovák z prezidentské kancelář ještě téhož dne odeslal Předsednictvu vlády Slovenské krajiny „*doplňkem k dnešnímu telegramu ... ku kontrasignaci pana předsedy vlády a k dalšímu opatření vlastnoruční dopis pana prezidenta republiky, kterým svolává Sněm Slovenské krajiny na zítřek 14. března 1939 na 9 hodinu do Bratislavy*“¹²⁰ Dr. Křovák se spletl v hodině svolání. Text Háchova dopisu adresovaného Sidorovi zní: „*Pane předsedo vlády Slovenské krajiny, svolávám Sněm Slovenské krajiny na zítřek 14. března 1939 na 10. hodinu do Bratislavy. Dr. Hácha.*“¹²¹

Ferdinand Ďurčanský po letech napsal: „*Slovenský sněm byl svolán ústavou oprávněným prezidentem Česko-Slovenské republiky dr. Emilem Háchou na základě telefonického požadavku, který vyslovil v přítomnosti dr. F. Ďurčanského 13. března 1939 dr. J. Tiso z hotelu Adlon v Berlíně, několik minut před 20. hodinou.*“¹²²

14. března 1939 se Česko-Slovensko za rozhodujícího přispění německých nacistů rozpadlo.

---

119 SIDOR, Karol: *Moje poznámky k historickým dňom...*, s. 155.

120 NA, NS, TNS 3/47, K 80.

121 Tamtéž.

122 ĎURČANSKÝ, Ferdinand: *Biela kniha...*, s. 67.